

Meerjarig Financiële Verkenning 2018-2022

Februari 2018

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting.....	4
1. Aanleiding	6
2. Startpositie	6
2.1 Startnota Regeerakkoord	6
2.2 Toevoegen jaarschijf 2022	7
3. Actualisering Begrotingspositie 2018-2022.....	8
3.1 ICT werkplekconcept.....	8
3.2 Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG).....	8
3.3 Kadernota 2019 VRU	8
3.4 Geluidsarme klinkers Hessenweg	8
3.5 Snoeibestek bomen	9
3.6 Begroting 2019 AVU	9
3.7 RUD, uitvoering asbesttaken.....	9
3.8 Oplaadpunten elektrische voertuigen	10
3.9 Tekort Zorgkosten Sociaal Domein 2018	10
3.10 Kadernota 2019 GGDrU.....	12
3.11 Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE) 2019	12
3.12 Verzelfstandiging van de markt	12
4. Ontwikkelingen, risico's en wensen 2018-2022	13
4.1 Ontwikkelingen	13
4.1.1 Langere huurperiode Waterschapshuis 2018	13
4.1.2 Reisdocumenten	13
4.1.3 Verkoop voormalige gemeentewerf aan de Hamersveldseweg	13
4.1.4 Stijging bouwkosten IKC Berkelwijk.....	13
4.1.5 Terugverdieninvesteringen IKC Berkelwijk	14
4.1.6 Eigen bijdrage maatregel.....	14
4.1.7 Afrekening inventaris zwembad de Octopus	14
4.1.8 Wetswijziging BTW regime sportaccommodaties	15
4.1.9 Uitvoeringskosten Sociale Dienst Amersfoort	15
4.1.10 Uitvoeringskosten Sociaal Domein	15
4.1.11 Invoering Omgevingswet	16
4.1.12 Uitvoeringskosten gemeentebelastingen	16
4.1.13 Renovatie de Korf.....	17
4.1.14 Vervanging bruggen Valleikanaal	17
4.2 Risico's	17
4.2.1 Exploitatie eet-werkcafé Huis van Leusden	17
4.2.2 Technische bezuinigingsmaatregel "generaties-verbonden"	17
4.2.3 Extra lokale inspanning enveloppegelden.....	18
4.2.4 Bijdrage RWA.....	18

4.2.5	Uitvoering taken voormalig Sportbedrijf	18
4.2.6	Basiskaart Grootschalige Topografie	19
4.3	Wensen	19
4.3.1	Structurele formatie	19
4.3.2	Broedplaats Achterveld	19
4.3.3	Energieakkoord	20
4.3.4	Financiële draagkrachtvorming investeringen grote infrastructurele werken	20
4.3.5	Preventief beleid beperking zorgkosten Sociaal Domein	20
4.3.6	Huiskamer van Leusden en Samenlevingsontwikkelaar	21
4.3.7	Uitvoeringskosten vervolgfases vertelmaatschappij	21
4.3.8	Innovatie contractmanagement inkoop	21
4.3.9	VVE/ Peuteropvang	21
4.3.10	Monitoren Parkeerdruk Burgemeester Buining park	22
4.3.11	Vervangen houten bruggen door composiet	22
4.3.12	Omgevingsvisie	22
5.	Vermogenspositie	24
5.1	Reserve bovenwijkse voorzieningen	24
5.2	Algemene reserve; flexibel deel	24
5.3	Algemene reserve; basisdeel	25
5.4	Algemene reserve grondbedrijf	25
5.5	Algemene reserve; aangewezen bestemming	25
5.6	Algemene reserve; toevoeging exploitatie	26

Bestuurlijke samenvatting

Wij bieden de raad een Meerjarige Financiële Verkenning (MFV) aan. De aanleiding voor deze MFV is tweeledig. Allereerst is er door het college een toezegging gedaan om voor de verkiezingen inzicht te geven in de structurele gevolgen van de overschrijding in het Sociaal Domein 2017. Daarnaast vinden wij het belangrijk om breder te kijken naar de financiële positie van Leusden. Wij willen de onderhandelaars voor het nieuwe coalitieakkoord een financieel kader meegeven.

Uitgangspunt van de MFV vormt de Najaarsnota 2017 en de memo startnota Regeerakkoord. Deze informatie gaf een behoorlijk riante begrotingspositie met een overschot oplopend tot € 1,4 miljoen in 2021. In deze MFV gaan wij in op de ontwikkelingen die daarna hebben plaatsgevonden. We maken hierbij onderscheid tussen twee categorieën mutaties. In hoofdstuk 3 vermelden wij de college- en/of raadsbesluiten met financiële gevolgen die na de Najaarsnota zijn genomen. In hoofdstuk 4 gaan wij in op gesignaleerde ontwikkelingen, risico's en wensen. Met ontwikkelingen bedoelen wij financiële mutaties die wij op ons af zien komen in de huidige begroting en/of wettelijke ontwikkelingen die onvermijdelijk zijn. Daarnaast signaleren wij een aantal risico's in de uitvoering van onze begroting. Veelal kunnen deze risico's nog niet gekwantificeerd worden en nemen we een p.m.-raming op. Tenslotte hebben we een aantal mutaties geschaard onder de noemer wensen. Uiteraard gaat de nieuwe raad over nieuw beleid en zal het coalitieakkoord hier sturend in zijn. Wij zien echter een aantal dossiers waarin ontwikkelingen (soms met incidentele dekking in gang gezet zijn en de wens er is om hier structureel gevolg aan te geven. Wij zien dit als een inventarisatie van dit soort wensen. Tenslotte geven wij inzicht in de vermogenspositie van Leusden.

Een belangrijk onderdeel van deze MFV vormen uiteraard de zorgkosten Sociaal Domein. Het beeld van de overschrijding van de zorgkosten zoals gemeld in oktober 2017 is nog ongewijzigd. We hebben te maken met een overschrijding die we als structureel beschouwen. Deze overschrijding kan deels worden opgevangen door aanwending van in de begroting opgenomen stelposten en onderbestedingen sociaal domein breed. Door ook de reserve Sociaal Domein in 2018 in te zetten kan de overschrijding voor 2018 binnen de huidige begrotingskaders worden opgevangen. Er resteert echter wel een voorlopig structureel tekort dat wij op dit moment inschatten op € 459.000. Hiermee komt de beleidslijn dat we het moeten doen met de middelen van het Rijk onder druk te staan. De volgende raad zal hier een standpunt over moeten innemen. Indien we dit tekort ten laste zouden brengen van de begrotingspositie en vervolgens rekeninghouden met alle overige besluiten ontstaat het volgende financiële plaatje:

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Begrotingspositie Najaarsnota 2017 en startnota	-114	981	1.433	1.410	1.697
Overschrijding zorgkosten Sociaal domein	-	-372	-459	-459	-459
Overige besluiten	-145	-298	-197	-193	-185
Begrotingspositie geactualiseerd	-259	311	777	758	1.053

Indien we de zorgkosten niet kunnen terugbrengen (worstcase scenario) zullen we de tekorten moeten opvangen binnen onze begrotingspositie. Uit de tabel blijkt dat hiervoor de ruimte structureel aanwezig is. Wel loopt het bij de Najaarsnota geprognoseerde tekort voor 2018 op tot een bedrag ad € 259.000. In de Voorjaarsnota zal een dekkingsvoorstel worden gedaan.

De geïnventariseerde ontwikkelingen, risico's en wensen leveren het volgende financiële plaatje op:

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Begrotingspositie geactualiseerd	-259	311	777	758	1.053
Ontwikkelingen, risico's en wensen	-124	-581	-594	-552	-529
Begrotingspositie inclusief ontwikkelingen, risico's en wensen	-383	-270	183	206	524

Deze cijfers geven het beeld van een nog steeds structureel sluitende begroting. Wel hebben we te maken met begrotingstekorten in de jaren 2018 en 2019. Daarnaast is bij ontwikkelingen, risico's en wensen een aantal mutaties nog niet goed kwantificeerbaar en is een p.m.-raming opgenomen. Hierbij merken wij op, dat we wensen en ideeën hebben opgenomen in deze verkenning, die tot doel hebben om met name in het Sociaal Domein te komen tot meer efficiency en daarmee kostenbesparing. Veelal kunnen we dan redelijk inschatten wat de kosten zijn van deze maatregelen, maar nog niet welke baten hieruit voorkomen. In z'n algemeenheid betekent dit, dat de resultaten van het preventief beleid van zorgkosten nog niet in dit overzicht zijn gekwantificeerd.

In hoofdstuk 5 gaan wij in op de vermogenspositie van Leusden. Zoals in de Najaarsnota is gemeld ligt het weerstandsvermogen van de algemene dienst op dit moment onder de afgesproken ratio. De ratio van de algemene reserve van het grondbedrijf ligt op dit moment boven de ratio. In de Voorjaarsnota 2018 wordt een voorstel gedaan om de ratio's weer binnen de bandbreedte te brengen. Verder gaan wij in op de reserve bovenwijkse voorzieningen. Deze reserve wordt gevoed door bijdragen uit grondexploitaties. Omdat deze voeding de komende jaren 'opdroogt' zullen we op een andere wijze financiële ruimte moeten vinden om grote infrastructurele projecten te kunnen bekostigen.

Meerjarige Financiële Verkenning

1. Aanleiding

Op 31 oktober is een extra raadsvergadering gehouden over de tekorten in het sociaal domein. Aanleiding voor de raadsvergadering was de memo van het college van 25 oktober waarin de raad is geïnformeerd over geprognostiseerd tekort over het jaar 2017 van € 2,1 miljoen. In de memo is een analyse op hoofdlijnen per perceel gegeven en is aangegeven hoe de overschrijding in 2017 kan worden gedekt. Dit dekkingsvoorstel is ook verwerkt in de Najaarsnota 2017.

In de memo is ook een indicatieve berekening gegeven van het verwachte tekort voor 2018 en verdere jaren. Deze prognose gaf een indicatief tekort van € 800.000. In het debat is door het college toegezegd om voor de verkiezingen te komen met een structureel dekkingsplan.

Om vast te kunnen stellen of er structurele ruimte is in de begroting om een eventueel tekort in het sociaal domein te kunnen dekken is het ook nodig om de overige ontwikkelingen in de begroting in beeld te hebben. Hierbij gaat het enerzijds om inmiddels genomen college- en/of raadsbesluiten en anderzijds om ontwikkelingen met significante financiële consequenties die we op ons af zien komen. Hierbij verwijzen wij ook naar de 'beschouwing begrotingsresultaat' die we in de uiteenzetting van de financiële positie van de begroting 2018 hebben opgenomen (zie bijlage 'beschouwing begrotingsresultaat').

De informatie hebben we verwerkt in wat wij noemen een 'Meerjarige Financiële Verkenning'. Het betreft geen bijstelling van de begroting. Wij leggen u ook geen besluit voor. Wij informeren u over de financiële positie van Leusden in brede zin. Deze informatie biedt ook tevens een kader voor het na de verkiezingen op te stellen coalitieakkoord.

2. Startpositie

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Begrotingspositie Najaarsnota 2017		-22	1.088	1.204	800	800
Doorrekening startnota Regeerakkoord		-92	-107	229	610	610
Toevoegen jaarschijf 2022		-	-	-	-	287
Bijgestelde begrotingspositie		-114	981	1.433	1.410	1.697

De startpositie begint bij de Najaarsnota. Deze is in december door de raad vastgesteld.

2.1 Startnota Regeerakkoord

Een eerste bijstelling betreft de startnota Regeerakkoord Rutte III. Middels een memo is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de startnota. De startnota betreft een doorrekening van het regeerakkoord naar de gevolgen voor het gemeentefonds. Dit zijn nog geen definitieve cijfers. Hiervoor is het wachten op een circulaire. Eind februari moet er een bestuurlijk akkoord liggen tussen het Rijk en de decentrale overheden om te komen tot een Interbestuurlijk Programma (IP) voor de gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke opgaven. De gemeenten verwachten dat het Rijk bij de gemeenten een claim zal leggen om het vrij besteedbare accres aan te wenden voor deze maatschappelijke opgaven. Bijvoorbeeld de noodzakelijke investeringen voor het bereiken van de klimaatdoelstellingen. De afspraken van het IP worden verwerkt in een 'tussencirculaire'. Omdat er op dit moment nog geen akkoord ligt kunnen we de cijfers van de in november opgestelde memo niet verder opharden en nemen we deze als dusdanig over in de MFV.

Voor een nadere toelichting op de bedragen verwijzen wij naar de bijlage 'Memo startnota regeerakkoord Rutte III'.

2.2 Toevoegen jaarschijf 2022

De MFV is de opmaat naar de Kaderbrief 2019. De Kaderbrief en de daaraan gekoppelde Voorjaarsnota 2018 hebben een looptijd tot 2022. Daarom hebben we een doorrekening opgenomen van de jaarschijf 2022. Belangrijkste mutatie is de toevoeging van het accres voor het jaar 2022. Vanuit dit accres moeten we een aantal kostenstijgingen en toename van budgetten opvangen. Per saldo levert dit de volgende berekening op:

Berekening toevoeging jaarschijf 2022	
Accres 2022	1.485.000
Korting apparaatskosten tranche 2022	-140.000
Hogere algemene uitkering	1.345.000
Prijs-loonstijging Sociaal Domein	-233.000
Volumestijging Sociaal Domein	-202.000
Prijs-loonstijging Overige	-353.000
Nieuw beleid, reservering IBOR, incidentele loonstijging	-270.000
Saldo toevoeging jaarschijf 2022	287.000

N.B.

Bij deze toevoeging is nog geen rekening gehouden met de woningbouwontwikkeling. In het kader van de begrotingsrichtlijnen wordt jaarlijks de woningbouwprognose geactualiseerd. Deze moet nog plaatsvinden en wordt meegenomen in de Voorjaarsnota 2018.

3. Actualisering Begrotingspositie 2018-2022

3.1 ICT werkplekconcept

De gemeente Leusden wil dat iedere medewerker van de gemeente de werkplek kiest die het beste past bij de werkzaamheden die gedaan moeten worden. Om dit te faciliteren is een werkplekconcept opgesteld. De implementatie van het werkplekconcept vraagt om een investering in wifi- en netwerkinfrastructuur in het nieuwe Huis van Leusden en een investering in apparatuur voor de werkplekken (collegebesluit d.d. 16 januari 2018, raadsvoorstel 8 maart 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
ICT werkplekconcept	-471	-33	-72	-59	-60	-60

3.2 Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG)

Op 25 mei 2018 wordt de Algemene Verordening Gegevensbescherming van toepassing. De gemeenten zijn wettelijk verplicht hier invulling aan te geven. De gemeente Leusden gaat dit doen in samenwerking met de BLNP gemeenten. Eén van de wettelijke plichten is het aanstellen van Functionaris Gegevensbescherming (FG). We stellen een FG aan voor de vier gemeenten. Op basis van de binnen de samenwerking vastgestelde verdeelsleutel bedraagt het aandeel van Leusden in de kosten € 23.000 (collegebesluit d.d. 6 februari 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
AVG		-23	-23	-23	-23	-23

3.3 Kadernota 2019 VRU

De VRU heeft in de kadernota 2019 ontwikkelingen weergegeven die effect hebben op de hoogte van de gemeentelijke bijdrage. Enerzijds betreft het technische aanpassingen van het financiële kader, zoals loon - en prijscompensatie, mutaties FLO-lasten en Brede Doeluitkering Rampenbestrijding. Deze financiële ontwikkelingen leiden tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage met € 49.000, waarvoor dekking kan worden gevonden in de begroting, met name in de stelpost loon – en prijsstijging. Anderzijds worden een aantal beleidsontwikkelingen en een enkel experiment voorgesteld, waarvoor geen financiële ruimte in de begroting aanwezig is. Dit leidt tot een structurele verhoging van € 26.000 en een incidentele verhoging van € 34.000. De door de raad ingediende zienswijze zou leiden tot een structurele verhoging van € 16.000 en een incidentele verhoging van € 25.000. Zienswijzen van de gemeenten worden op 19 februari 2018 in het AB van de VRU besproken (collegebesluit d.d. 12 december 2017, raadsvoorstel 1 februari 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Kadernota 2019 VRU						
- Structureel		-	-26	-26	-26	-26
- Incidenteel			-34			

3.4 Geluidsarme klinkers Hessenweg

Het college stelt de gemeenteraad voor in te stemmen met de herinrichting van de Hessenweg in de kern Achterveld. Op initiatief van de Dorpsraad is een breed samengestelde Denktank in het leven geroepen die, met ondersteuning van een adviesbureau, de aanwezige ideeën en wensen vertaald heeft naar een concreet ontwerp/inrichtingsplan. Het inrichtingsplan dat nu ter besluitvorming voorligt is

daarvan het resultaat. Het college stelt de gemeenteraad voor het advies van de Denktank te volgen en heeft in het dekkingsvoorstel rekening gehouden met het gebruik van stille klinkers. Dit type bestrating draagt bij aan het versterken van de dorpse uitstraling en het verhogen van de verkeersveiligheid (zonder dat het geluidniveau toeneemt). Vanwege de kortere levensduur van de stille klinkers dient jaarlijks € 15.000 meer budget gereserveerd te worden voor vervanging (collegevoorstel d.d. 23 januari 2018, raadsvoorstel 8 maart 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Geluidsarme klinkers Hessenweg		-15	-15	-15	-15	-15

3.5 Snoeibestek bomen

Het snoeien van bomen wordt voor de periode 2018-2020 aanbesteed. In het bestek worden extra middelen vrijgemaakt voor essenkap (Essentaksterfte) en de bestrijding van eikenprocessierups. Meerkosten van beide maatregelen bedragen € 45.000 per jaar. Op basis van aanbestedingsresultaten kan het feitelijke effect bepaald worden. (collegebesluit d.d. 9 januari 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Snoeibestek bomen		-45	-45	-45	-45	-45

3.6 Begroting 2019 AVU

De totale AVU-begroting 2019 komt 11% hoger uit dan de begroting 2018. Wanneer we uitgaan van een gelijk tonnage voor 2018 en 2019, is er sprake van een geraamde kostenstijging voor Leusden van circa € 140.000. De kostentoeename wordt met name veroorzaakt door een stijging van het tarief voor de verwerking van restafval (door de in het regeerakkoord aangekondigde stijging van de verbrandingsbelasting), de toegenomen kosten voor de sortering en vermarkting van de verpakkingen en de stijging van de inzamelkosten voor oud papier. In hoeverre dit tot een stijging van de afvalstoffenheffing gaat leiden is afhankelijk van de totale kostenontwikkeling in de afvalbegroting. Uitgangspunt is een kostendekkend tarief. (collegebesluit d.d. 23 januari 2018, raadsvoorstel 8 maart 2018)

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Begroting AVU 2019		0	0	0	0	0

3.7 RUD, uitvoering asbesttaken

De gemeente heeft met de RUD voor de jaren 2018-2021 een DVO afgesloten. Bij het sluiten van de DVO was echter nog geen duidelijkheid over het milieutoezicht op asbestsaneringen ten aanzien van de productomschrijving, kwaliteit, kentallen en aantallen. Het betreft een taak die op dit moment door de gemeente zelf wordt uitgevoerd (Bouw- en woningtoezicht) en volgens het Besluit omgevingsrecht verplicht bij de omgevingsdienst moet worden ondergebracht. Er is nog geen duidelijkheid over de kosten die de RUD in rekening gaat brengen en mogelijke besparingen die het vervallen van de taak bij de gemeente kan opleveren (collegebesluit d.d. 9 januari 2018, raadsvoorstel 1 februari 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
RUD, uitvoering asbesttaken		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.8 Oplaadpunten elektrische voertuigen

Overeenkomstig het collegebesluit en ter uitvoering van de CUP opdracht 4.2 "Faciliteren en stimuleren laadpunten elektrische voertuigen" is een overeenkomst afgesloten met de provincie. Voor 2015, 2016 en 2017 is jaarlijks € 8.000 beschikbaar gesteld. Via een collegevoorstel wordt gevraagd het contract te verlengen en hiervoor voor de jaren 2018 t/m 2021 € 8.000 per jaar beschikbaar te stellen (collegebesluit in februari).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Oplaadpunten elektrische voertuigen		-8	-8	-8	-8	0

3.9 Tekort Zorgkosten Sociaal Domein 2018

Het college heeft op 28 november jl. het inkoopkader Sociaal Domein voor 2018 vastgesteld. Op basis van de toen bekende prognose voor 2017 (stand begin oktober) werd een tekort in 2018 voorzien van € 1.761.000. Bij de najaarsnota werd over 2017 een tekort geprognostiseerd van € 2,1 miljoen. Het verwachtte tekort over 2018 wijkt af ten opzichte van 2017 omdat het inkoopbudget 2018 is gebaseerd op de werkelijke kosten 2016 en de verwachte kosten 2017. Daarnaast is de Integratie uitkering Sociaal Domein voor 2018 en verder ook vanuit het rijk verhoogd op basis van de meicirculaire, waardoor het verwachte tekort 2018 lager uitvalt. Het college heeft voor 2018 een voorlopig sluitend dekkingsvoorstel gedaan. Op dat moment hebben wij ook aangegeven dat in 2018 op basis van actuelere cijfers nog andere keuzes kunnen worden voorgelegd. De laatste prognose zorgkosten 2017 dateert van 1 februari jl. en laat voor 2018 een kleine neerwaartse bijstelling zien ten opzichte van de stand oktober hetgeen een marginaal effect heeft op het inkoopbudget 2018. Daarnaast is er op grond van de verschenen startnota Rutte III, voor 2018 en verder ook een aanvullend budget voor prijs- en volumestijgingen Sociaal Domein beschikbaar (collegebesluit d.d. 22 november 2017).

Op basis van deze informatie stellen wij voor om het tekort op de zorgkosten voor 2018 als volgt te dekken:

Tekort zorgkosten Sociaal Domein 2018	-/-	1.730.000
<u>Dekking:</u>		
➤ Stelpost prijsstijging SD (meicirculaire 2017)	+	762.000
➤ Stelpost prijs-/volumestijging (Startnota Rutte III)	+	255.000
➤ Onderbestedingen binnen begroting SD	+	184.000
➤ Aanwenden reserve Sociaal Domein	+	<u>529.000</u>
Budgettaire saldo na dekkingsvoorstel		0

Voor 2019 en verder betekent dit dat er ten opzichte van de Meerjarenbegroting, na aanwending van de stelposten en onderbestedingen, binnen de totale begroting van het Sociaal Domein een budgettaire tekort ontstaat van € 372.000 voor 2019 en voor 2020 en verder € 459.000. Dit tekort ontstaat doordat de Reserve Sociaal Domein, als egalisatiebuffer, dan volledig is aangewend voor het dekken van de tekorten op de zorg. Naast het aanwenden van stelposten en de reserve Sociaal Domein hebben wij ook dus ook binnen de reguliere begroting Sociaal Domein gekeken naar structurele budgettaire ruimte om het tekort op de zorgkosten vanaf 2018 deels te kunnen dekken (bij de najaarsnota hebben we deze actie alleen voor 2017 uitgevoerd). Het gaat daarbij vooral om het meer reëel ramen van bepaalde budgetten op basis van de werkelijke kosten van afgelopen jaren. Als voorbeelden zijn te noemen het budget voor ICT kosten Sociaal Domein (€ 60.000 onderbouwd t.o.v. budget van € 80.000), het budget voor lokale dagbesteding (€ 110.000 onderbouwd t.o.v. budget van € 150.000), of het budget voor leerplicht dat vanaf 2017 in de zorginkoop zit en kan komen te vervallen (€ 24.000).

Het nadelig saldo vanaf 2019 is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Tekort zorgkosten Sociaal Domein		- 1.730	- 1.730	- 1.730	- 1.730	- 1.730
Aanwenden stelposten prijs/volume		+ 1.017	+ 1.026	+ 1.048	+ 1.048	+ 1.048
Onderbesteding Soc. Domein		+ 184	+ 332	+ 223	+ 223	+ 223
Reserve Sociaal Domein		+ 529	-	-	-	-
Totaal budgettair saldo begroting SD		0	-372	-459	-459	-459

Op basis van het huidige beleid dat is gebaseerd op het uitgangspunt dat de zorg moet worden geleverd waar deze nodig is, kan dit in bovenstaande scenario dus niet meer worden opgevangen binnen de totale begroting van het Sociaal Domein.

Het eerder door de raad vastgestelde uitgangspunt dat we het moeten doen met de middelen die we van het rijk krijgen komt daarmee onder druk te staan.

Daarbij moet de volgende politiek bestuurlijke keuze worden gemaakt:

- Het uitgangspunt van budgettair neutrale benadering binnen de begroting blijft in stand. Door het nemen van kostenbesparende maatregelen binnen het Sociaal Domein blijft de gemeente Leusden toch binnen dit gestelde kader;
- Het uitgangspunt van budgettair neutrale benadering binnen de begroting Sociaal Domein wordt losgelaten om gedurende een periode van twee jaar benodigde inzet mogelijk te maken op het versterken van de transformatie, wat op de genoemde termijn tot kostenbesparing moet leiden. Een aantal maatregelen gericht op deze inzet hebben we opgenomen in deze MFV (zie 4.3.5 t/m 8).

De nieuwe raad dient hierin een beleidslijn vast te leggen in het coalitieakkoord en de kaderbrief 2019.

Na het interpellatiedebat hebben wij twee trajecten gestart gericht op informatievoorziening (beter, actueler, gedetailleerder) en analyse (inhoud, financieel, maatregelen).

Traject informatievoorziening: Rapportages en monitoring Sociaal Domein

Vanaf 2018 hebben wij een breder instrumentarium tot onze beschikking om het zorgbudget beter te kunnen monitoren. Het gaat dan om de rapportagetool "click sense" waarmee maandelijks de laatste gegevens vanuit de zorgadministratie van Amersfoort worden binnengehaald en de mogelijkheid om via het portal Amersfoort koppelpoort rechtsreeks in te loggen op het rapportagesysteem van Amersfoort en de gegevens voor Leusden te raadplegen. Daarmee is voor 2018 een verbeteringslag gerealiseerd om sneller te kunnen reageren op actuele cijfers binnen het Sociaal Domein. Bij de voorjaarsnota zullen wij in ieder geval beter inzicht kunnen verschaffen in de uitnutting van de zorgbudgetten 2018.

Traject analyse: Regionaal

Leusden is binnen de regio niet de enige gemeente die te kampen heeft met tekorten op de zorg. Binnen de regio Eemland loopt een traject waarbij aan de hand van businesscases wordt bekeken waar de grootste afwijkingen zitten. Daarbij worden financieel inhoudelijke analyses gemaakt naar zorgsoort (op perceelniveau) en wordt ook op aanbiedersniveau bekeken waar de grootste kostenoverschrijdingen zitten. Uiteindelijk zal vanuit de opgestelde businesscases worden bekeken welke maatregelen kunnen worden genomen om de zorgkosten op termijn terug te dringen. Het bestuurlijk overleg Sociaal Domein zal in april over de resultaten worden geïnformeerd.

3.10 Kadernota 2019 GGDrU

De GGD heeft in de kadernota het signaal afgegeven dat de openstaande heroverwegingstaakstelling mogelijk niet volledig zal worden gerealiseerd. Het daadwerkelijk realiseren van de aangedragen besparingsvoorstellen is noodzakelijk om de bezuinigingstaakstelling en de gewenste investeringsimpuls voor de jaren 2018-2021 te kunnen plegen. In het eerste kwartaal van 2018 zal een analyse worden gemaakt van de resultaten 2017, de effecten van de lopende aanbestedingen, de realisatie van het ombuigingsplan en een risicoanalyse. Het risico bestaat dat er vanuit de nog openstaande heroverwegingstaakstelling onvoldoende dekkingsmiddelen beschikbaar komen waardoor er mogelijk een aanvullende (al dan niet structurele) gemeentelijke bijdrage moet worden gedaan (collegebesluit d.d. 9 januari 2018, raadsbesluit d.d. 1 februari 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Kadernota 2019 GGDrU		0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.11 Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE) 2019

Het budget 2019 van het voorkeursmodel voor- en vroegschoolse educatie is gesteld op € 102.240, waarbij de hoogte van de dekking nog afhankelijk is van de nieuwe landelijke herverdeling OAB-middelen. Ingeschat wordt dat de OAB-middelen niet lager zullen uitkomen dan € 48.000 en het risico dus maximaal € 54.240 bedraagt (collegebesluit d.d. 18 september 2017, raadsbesluit d.d. 2 november 2017).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Dekking VVE beleid 2019		-	-54	-	-	-

3.12 Verzelfstandiging van de markt

Het college heeft besloten de organisatie en het beheer van de warenmarkt Leusden over te dragen aan een Stichting. In principe verdwijnen na de vernieuwing de kosten en opbrengsten van de markt. Er is echter een aantal kosten die niet (volledig) kan worden afgeraamd. Hierdoor ontstaat in de jaren 2018 t/m 2020 een budgettair nadeel van € 20.800 en vanaf 2021 een nadeel van € 15.800 (collegebesluit d.d. 16 januari 2018, raadsvoorstel 8 maart 2018).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Verzelfstandiging van de markt		-21	-21	-21	-16	-16

Samenvatting:

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Bijgestelde begrotingspositie	-114	981	1.433	1.410	1.697
3.1 ICT werkplekconcept	-33	-72	-59	-60	-60
3.2 Algemene Verordening Gegevensbeheer	-23	-23	-23	-23	-23
3.3 Kadernota 2019 VRU	-	-60	-26	-26	-26
3.4 Geluidsarme klinkers Hessenweg	-15	-15	-15	-15	-15
3.5 Snoeibestek bomen	-45	-45	-45	-45	-45
3.6 Begroting 2019 AVU	-	-	-	-	-
3.7 RUD, uitvoering asbesttaken	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3.8 Oplaadpunten elektrische voertuigen	-8	-8	-8	-8	-
3.9 Tekort zorgkosten Sociaal Domein 2018	-	-372	-459	-459	-459
3.10 Kadernota 2019 GGDrU	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3.11 Voor- en vroegschoolse educatie 2019	-	-54	-	-	-
3.12 Verzelfstandiging van de markt	-21	-21	-21	-16	-16
Begrotingspositie geactualiseerd	-259	311	777	758	1.053

4. Ontwikkelingen, risico's en wensen 2018-2022

4.1 Ontwikkelingen

4.1.1 Langere huurperiode Waterschapshuis 2018

In de businesscase rond de herontwikkeling van het gemeentehuis is gerekend met een huurlast tot en met augustus 2018. Het voornemen bestaat om uiterlijk 1 oktober 2018 te verhuizen naar het nieuwe gemeentehuis. De kans is echter ook aanwezig dat er langer een beroep gedaan wordt op het Waterschapshuis. Daarnaast kunnen we nog geen huurinkomsten innen van Larikslaan2 en Voila (verrekening van door gemeente gemaakte bouwkosten). Bij een langere huurperiode doen er zich naar verwachting geen noemenswaardige besparingen op de gebouw gebonden kosten van de nieuwbouw voor. Totale bijkomende kosten als gevolg van een langere huurperiode van twee maanden worden indicatief geraamd op een incidenteel nadeel van circa € 60.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Langer huur Waterschapshuis '18		-60	-0	-0	-0	-0

4.1.2 Reisdocumenten

Als gevolg van de invoering van de tienjarige geldigheidsduur voor paspoorten en ID kaarten voor volwassenen, gaat het aantal aanvragen van deze documenten fors afnemen vanaf 2019. Door de afname van het aantal aanvragen zullen we minder leges ontvangen. De maximum hoogte van de tarieven is wettelijk voorgeschreven. Er dient verder onderzocht te worden wat de te verwachte inkomstendaling zal gaan zijn. Hiernaast dient onderzocht te worden welke gevolgen deze afname heeft voor de capaciteit(sinzet). Zaken die daarbij worden meegenomen zijn: er zal minder bezoek aan de balie komen, er wordt gekeken of frontoffice medewerkers voor andere werkzaamheden kunnen worden ingezet, de backoffice heeft meer formatie nodig als gevolg van wet- en regelgeving en hogere kwaliteitseisen.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Reisdocumenten		0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.1.3 Verkoop voormalige gemeentewerf aan de Hamersveldseweg

De voormalig gemeentewerf (locatie Hamersveldseweg 105) kan worden (her)ontwikkeld voor nieuwe, duurzame maatschappelijke activiteiten. Gekozen is voor verkoop via een openbare procedure op basis van het door de raad vastgesteld Publiek programma van eisen (PPvE). De locatie is verkocht en leidt tot een incidentele baat uit verkoop van € 300.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Verkoop voormalige gemeentewerf		300	0	0	0	0

4.1.4 Stijging bouwkosten IKC Berkelwijk

Door het aantrekken van de economie zijn de kostenstijgingen in de bouwsector hoger dan de in het Huisvestingsprogramma Onderwijs (SIHPL) toegepaste indexering van 2% per jaar en de door de VNG toegepaste normen voor onderwijshuisvesting. Door Twijnstra en Gudde is berekend dat de aantrekkende markt per saldo een stijging van 11% i.c. € 600.000 op de investeringslast voor het IKC Berkelwijk tot gevolg heeft.

Daarnaast is uit de meest recente leerlingenprognoses gebleken dat het aantal leerlingen bij met name 't Ronde is toegenomen. Daardoor zijn er op basis van de geldende normen meer vierkante meters nodig hetgeen tot een kostenverhogend effect leidt van € 115.000 op de te plegen investering. De hogere kapitaalslasten die uit deze investering voortvloeien kunnen niet vanuit de reserve onderwijshuisvesting worden opgevangen omdat deze is gebaseerd op de vergoedingsnorm die de VNG hanteert.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Stijging bouwkosten IKC Berkelwijk	-715	0	0	-29	-29	-29

4.1.5 Terugverdieninvesteringen IKC Berkelwijk

Twijnstra en Gudde heeft op basis van het programma van eisen en de ruimtestaat een kostenraming voor IKC Berkelwijk opgesteld. In deze kostenraming zitten ook niet direct onderwijs gerelateerde investeringen op gebied van duurzaamheid (€ 230.000) en extra ruimten die op basis van de verordening onderwijshuisvesting niet vanuit de gemeente bekostigd hoeven te worden zoals een kinderdagverblijf, een expertisecentrum, EHBO, en een speel-o-theek (€ 740.000). Voor deze investeringen zal de gemeente de jaarlijkse lasten van projectfinanciering in de vorm van een huurvergoeding aan de gebruikers terugvragen, zodat dit budgettair neutraal verloopt.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Terugverdieninvesteringen IKC Berkelwijk	-970	0	0	-76	-76	-76
Huur gebruikers niet onderwijsruimte		0	0	76	76	76

4.1.6 Eigen bijdrage maatregel

Vanaf 1 januari 2019 is het kabinet voornemens een uniform abonnementstarief in te voeren voor de Eigen bijdrage van maximaal € 17,50 per 4 weken en per huishouden. Bij de berekening van de eigen bijdrage wordt dan dus niet meer gekeken naar de hoogte van het inkomen, vermogen en het gebruik. Het maximeren van de eigen bijdrage zal voor Leusden leiden tot een inkomstendering van structureel € 190.000. Daarnaast verwachten wij een aanzuigende werking op de maatwerk ondersteuning door de verlaging van de eigen bijdragen. Dit effect is moeilijk in te schatten maar voorsnog houden we rekening met een toename van 10% van de verstrekking kosten waarvoor door de cliënt nu meer dan de basisbijdrage wordt betaald. Het gaat dan om € 150.000. Ter compensatie stelt het rijk op macroniveau een bedrag van € 145 miljoen beschikbaar, hetgeen voor Leusden neerkomt op € 180.000. Per saldo bedragen de netto kosten daarmee € 160.000 vanaf 2019.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen bijdragemaatregel		0	-160	-160	-160	-160

4.1.7 Afrekening inventaris zwembad de Octopus

Zwembad de Octopus wordt door de SRO geëxploiteerd. Hierbij is contractueel vastgelegd dat de gemeente de aanschaf van "gebouw gebonden" inventaris bekostigt. De gemeente dient de SRO hierover over de periode vanaf 2010 nog te compenseren. Er kan niet worden uitgesloten dat de gemeente met terugwerkende kracht nog een vergoeding verschuldigd is aan de SRO. De hoogte van de verschuldigde nabetaling wordt voor nu geraamd op een incidenteel bedrag van € 50.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Afrekening inventaris Octopus		-50	-0	-0	-0	-0

4.1.8 Wetswijziging BTW regime sportaccommodaties

Het kabinet is voornemens per 1 januari 2019 de sportvrijstelling te wijzigen. Deze sportvrijstelling is van toepassing op de terbeschikkingstelling van (binnen- en buiten) sportaccommodaties door de gemeente. Hierdoor vervalt het recht op aftrek van voorbelasting, waardoor deze vrijstelling financieel ongunstig uitpakt voor gemeenten. In beginsel zal ook de voor herziening vatbare BTW die in de afgelopen jaren in aftrek is gebracht, gedeeltelijk moeten worden terugbetaald (herzienings-BTW). Ter compensatie heeft het Rijk € 241 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 153 miljoen voor gemeenten. De inhoud en de reikwijdte van deze overgangsregeling en/of compensatieregeling zijn nog niet bekend.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Wetswijziging BTW vrijstelling op sport			p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.1.9 Uitvoeringskosten Sociale Dienst Amersfoort

Begin 2018 gaan Amersfoort en Leusden met elkaar in overleg over een herziene tariefstelling van dienstverlening door Amersfoort voor Leusden op het gebied van Werk en inkomen. Amersfoort wil graag aansluiten bij bestaande Amersfoortse tarieven (zoals die ook voor zorgproducten berekend worden) met een vast uurtarief inclusief alle overhead. Hierdoor wordt een stijging van lasten voorzien vanaf 2019, maar nog niet duidelijk is in welke mate. Bedoeling is vóór 1 maart 2018 met elkaar een financiële afspraak/uitgangspunt voor de jaren vanaf 2019 overeen te komen. Voor het jaar 2018 wordt op basis van de huidige tariefstelling en afgenomen aantallen bijstandsccliënten een voordeel verwacht van € 50.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Uitvoeringskosten Sociale Dienst Amersfoort		50	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.1.10 Uitvoeringskosten Sociaal Domein

Onderzoeksbureau Significant heeft in beeld gebracht welke taken en daaraan verbonden formatie nodig is om de zorgadministratie voor de WMO en Jeugd op een adequate manier uit te kunnen voeren. Op basis van de uitkomsten van dit rapport is bij de voorjaarsnota voor de jaren 2017 en 2018 het budget verhoogd met € 100.000. Destijds was het de verwachting dat het om een tijdelijke verhoging zou gaan omdat op termijn ook een besparingspotentieel zou worden verwacht. In de praktijk is dit echter niet gebleken en is nu structurele verhoging van het uitvoeringsbudget nodig.

Overigens is de gemeente Leusden zich aan het oriënteren op mogelijk andere/alternatieve samenwerkingsvormen voor de uitvoering van het Sociaal Domein. In de informatieavond van 5 februari jl. bent u geïnformeerd over deze ontwikkeling.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Uitvoeringskosten Sociaal Domein		0	-100	-100	-100	-100

4.1.11 Invoering Omgevingswet

Voor de implementatie en voorbereiding van deze wet, die per 2021 in werking treedt, is via nieuw beleid een budget van € 300.000 beschikbaar gesteld. Voor de structurele uitvoeringskosten stelt het ambtelijke regieteam in de loop van 2018 een nadere kostenraming en dekkingsvoorstel op. In dit stadium weten we nog niet of en hoeveel structurele extra formatie er nodig is om de wet uit te voeren. Ook is nog niet bekend wat de aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) in financieel opzicht gaat betekenen en in hoeverre hiervoor compensatie wordt ontvangen via het Gemeentefonds. In het Bestuursakkoord 2015 over de Omgevingswet is als verdeelsleutel voor de DSO vastgelegd: Rijk 19%, provincies 6%, gemeenten 70% en waterschappen 5%, met een maximum voor gemeenten van € 18 a € 40 miljoen per jaar afhankelijk van het scenario. Het Rijk zal naar verwachting in 2018 duidelijkheid verschaffen wat gemeenten moeten doen ter voorbereiding op het DSO.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Invoering Omgevingswet		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.1.12 Uitvoeringskosten gemeentebelastingen

a. WOZ: waarden op gebruiksoppervlakte

- Uiterlijk per 2022 moet er bij GBLT een gewijzigde systematiek voor het waarden van WOZ-objecten zijn ingevoerd. De waardering gaat dan plaatsvinden naar gebruiksoppervlakte (m²) in plaats van naar inhoud (m³). Het betreft een vereiste van de Waarderingskamer waaraan verplicht gevolg moet worden gegeven. Op basis van een plan van aanpak zijn de kosten van dit meerjarige project door GBLT inzichtelijk gemaakt. De kosten bedragen tijdens de periode 2018 t/m 2021 in totaal € 895.000, waarvan GBLT in 2018 € 200.000 ten laste brengt van haar egaliseringsreserve voor no-cure-no-pay vergoedingen. De resterende € 695.000 wordt gedurende de jaren 2019 t/m 2021 aan de deelnemende gemeenten waaronder Leusden in rekening gebracht via verhoging van de deelnemersbijdragen. Per jaar is dat afgerond € 230.000 waarvan circa 10% voor rekening komt van gem. Leusden. Dit betekent dat in de jaren 2019, 2020 en 2021 rekening moet worden gehouden met een hogere deelnemersbijdrage van € 23.000. Dit betreft de projectkosten.
- Daarnaast ontstaan structurele kosten doordat bij de gemeente in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) extra gegevens moeten worden geregistreerd die met de WOZ-administratie bij GBLT moeten worden uitgewisseld. De deelnemende gemeenten voeren nog overleg met GBLT hoe dit gegevensbeheer het meest efficiënt in te richten. De kosten van de extra benodigde formatie zijn vooralsnog p.m.

b. Taakoverdracht heffingstechnologie.

Er zijn vijf heffingstechnologen overgegaan van GBLT naar de waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland. Daarmee worden de taken bij deze twee waterschappen net zo georganiseerd als bij de drie andere waterschappen die aan GBLT deelnemen. In verband hiermee wordt in de begroting van GBLT de overhead opnieuw verdeeld en toegerekend aan deelnemers. De bijdrage van Leusden gaat hierdoor met structureel € 6.500 omhoog.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Waarderingsystematiek WOZ		-	-23	-23	-23	-
Taakoverdracht heffingstechnologie		-7	-7	-7	-7	-7

4.1.13 Renovatie de Korf

Middels Nieuw Beleid 2018 is budget in de begroting vrij gemaakt voor renovatie van de buitenzijde van de Korf (investering € 250.000). Daarnaast is budget beschikbaar gesteld voor aanpak van de binnenzijde van de Korf; het aanbrengen van een bouwkundige scheiding tussen het horecagedeelte en het sportgedeelte (€ 505.000). De renovatie wordt gecombineerd met de uitvoering van onderhoudsmaatregelen. De eerste inspectieresultaten wijzen uit dat er mogelijk meer onderhoud plaats dient te vinden dan gepland. Daarnaast verplicht nieuwe wetgeving de gemeente tot het vervangen van de bestaande ventilatiesystemen. Voor de laatst genoemde activiteit is geen budget beschikbaar in de gemeentelijke begroting. Hoger dan geplande investeringen zullen leiden tot hogere kapitaallasten dan tot nu toe nu in de begroting zijn voorzien. Afschrijvingslasten vangen aan in het jaar na ingebruikname; in dit geval het jaar 2019.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Renovatie de Korf		0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.1.14 Vervanging bruggen Valleikanaal

Naar aanleiding van een brief van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu over de constructieve veiligheid van bestaande bruggen zijn de bruggen over het Valleikanaal getoetst op constructieve veiligheid. Hieruit is naar voren gekomen dat op basis van geconstateerde schade/aantasting de brug over de Horsterweg vervangen dient te worden. Hiertoe zullen nog aanvullende middelen worden aangevraagd bij de raad. De benodigde investering voor het vervangen en verbreden van deze brug wordt geraamd op € 620.000 (investering kan naar verwachting in 60 tot 80 jaar worden afgeschreven). Hiertoe wordt een raadsvoorstel voorbereid. Ook de bruggen bij de Asschatterweg en de Langesteeg zullen mogelijk extra versterkt, of in een worst-case scenario, vervangen moeten worden. Naar verwachting kan medio 2018 bepaald worden in hoeverre er additionele middelen nodig zijn teneinde de laatste twee bruggen in stand te houden.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Vervangen bruggen Valleikanaal		0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.2 Risico's

4.2.1 Exploitatie eet-werkcafé Huis van Leusden

In het Huis van Leusden komt een eet-werk café. De exploitant van het eet-werk café heeft de opgave om het eet-werk café op een voor de gemeente budgettair neutrale wijze uit te baten. Hierbij bestaat het risico dat er in het exploitatiemodel op termijn onvoldoende inkomsten worden gegenereerd om in de voorliggende opgave te kunnen voldoen. In het voormalige gemeentehuis droeg de gemeente vanuit haar middelen circa € 30.000 per jaar bij aan de uitbating van de kantine. Dit bedrag wordt voor nu als een indicatief risico aangemerkt.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Exploitatie eet-werk café		-	-0	-30	-30	-30

4.2.2 Technische bezuinigingsmaatregel "generaties-verbonden"

Dit betreft een financieel-technische 'ontsparingsmaatregel' waarbij jaarlijks, met ingang van het jaar 2014, € 425.000 minder aan de onderhoudsvoorzieningen van de buitenruimte wordt toegevoegd. Met deze bezuinigingsmaatregel is de doorrekenperiode van de betreffende onderhoudsvoorzieningen verkort van 16 jaar

naar 12 jaar. Indien we de doorrekeningperiode weer terug zouden brengen naar 16 jaar betekent dit dat de stortingen op termijn (vanaf 2024) met minimaal € 425.000 moeten worden verhoogd.

Maar ook los van de verlenging van de doorrekenperiode moeten we rekeninghouden met extra stortingen. Eind 2016 zijn de onderhoudsvoorzieningen opnieuw doorgerekend voor een periode van 12 jaar. Er zijn 'dure jaren' bijgekomen en 'goedkopere jaren' afgevallen. Hierdoor is het nodig om meer te storten in de voorzieningen. Omdat we 'deze generatie' daar nog niet voor laten betalen wordt er in deze planperiode nog geen reservering in de begroting gemaakt. Vanaf 2024 zal dit wel moeten gebeuren.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Bezuinigingsmaatregel "generaties verbonden"		-	-	-	-	-

4.2.3 Extra lokale inspanning enveloppegelden

Het accres stijgt ook als gevolg van beleidsintensiveringen door het rijk op specifieke beleidsterreinen, zoals bijvoorbeeld de klimaatplannen. Het rijk gaat er daarbij vanuit dat de gemeenten een gelijke financiële inspanning zullen leveren op dit gebied door de extra stijging van het accres als gevolg van deze intensiveringen ook aan te wenden voor deze doelen. Deze gemeentelijke uitgaven zullen dan ook vanuit het accres moeten worden bekostigd. Het interbestuurlijk akkoord, dat na honderd dagen regeren zal worden gepresenteerd, zal naar verwachting meer inzicht bieden in deze kosten. Vooralsnog is niet duidelijk welke de concrete financiële gevolgen zullen zijn voor Leusden en hebben wij een p.m. raming opgenomen.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Enveloppe gelden		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.2.4 Bijdrage RWA

Een risico in de meerjarenbegroting 2018-2021 van RWA is het uitblijven van compensatie door het Rijk. Tot op heden heeft het Rijk het macrobudget voor de Rijkssubsidie (nog) niet bijgesteld, wat een lagere (Rijks)subsidie per Sw-er betekent. Vanuit o.a. VNG en Divosa vindt hiervoor een lobby plaats, om de bezuinigingen op het budget terug te draaien. In de huidige begroting is er van uit gegaan dat het effect van deze lagere uitstroom op het macrobudget van de Rijkssubsidie volledig wordt gecompenseerd. Afhankelijk van de hoogte van de compensatie is het jaarlijks totaal risico voor de aangesloten gemeenten ten aanzien van dit onderdeel circa € 0,9 miljoen in 2017 tot circa € 1,8 miljoen in 2021. Voor de gemeente Leusden zou het daarbij gaan om een risico van € 61.000 tot € 118.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Bijdrage RWA		-61	-82	- 101	-118	-118

4.2.5 Uitvoering taken voormalig Sportbedrijf

Eind 2017 is het faillissement uitgesproken over het sportbedrijf. Daarbij ligt bij de curator nog een vordering van de gemeente ter grootte van € 60.000 als gevolg van eerder beschikbaar gestelde middelen voor vervanging van sport- en turntoestellen die in de praktijk niet zijn besteed conform de met het sportbedrijf afgesloten dienstverleningsovereenkomst. Het is aannemelijk dat deze vordering in de verdere afwikkeling van het faillissement zal moeten worden afgeboekt. In dat geval kan nog worden onderzocht in hoeverre dit nadeel kan worden opgevangen door te schuiven/

her-prioriteren binnen het huidige meerjarige vervangingsplan. Vooralsnog gaan wij daar niet van uit.

Na het faillissement van het sportbedrijf is onderzocht waar de taken voor verhuur van - en het beheer, onderhoud en toezicht van de sportaccommodaties het beste kunnen worden belegd om de continuïteit te kunnen waarborgen. Een mogelijke samenwerkingspartner die genoemde taken over kan nemen is Fort 33. Om de taken goed binnen de organisatie te kunnen implementeren is een eenmalig opstartsubsidie noodzakelijk van € 20.000.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Taken sport		-80	-	-	-	-

4.2.6 Basiskaart Grootschalige Topografie

In 2014 is in onderlinge samenwerking met de gemeenten Barneveld, Scherpenzeel en Woudenberg een beheerorganisatie ingesteld voor het beheren van geografische brongegevens. Dit om op een efficiënte wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichting om geografische informatie aan te laten sluiten op de landelijke Basisregistratie Grootschalige Topografie. Hoewel de transitie binnen de beschikbare incidentele investeringsruimte heeft plaatsgevonden lijkt een meer structurele vorm van beheer en kwaliteitsverbetering niet mogelijk vanuit de aanwezige budgetten. Vanuit de samenwerking zullen hier nog afspraken over worden gemaakt. Ook kan ingezet worden op meer samenwerking met de BLNP gemeenten. Los van de organisatorisch uitwerking lijkt het verstandig om een aanvullend budget vrij te maken in de gemeentelijke begroting van ca. € 50.000 p/j.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Basiskaart Grootschalige Topografie		-50	-50	-50	-50	-50

4.3 Wensen

4.3.1 Structurele formatie

De Leusdense organisatie is de laatste jaren fors ingekrompen. In 2013 is 9 fte bespaard en vervolgens nog een keer 9 fte bij de interne kerntakendiscussie. Deels is deze formatiereductie omgezet in een flexibele schil. De laatste twee jaar zien we de capaciteitsvraag toenemen. Enerzijds door nieuwe wettelijke taken en anderzijds door eigen lokale ambities. In die capaciteitsbehoefte is voorzien door veel in te huren. Zowel in 2016 als 2017 zijn extra middelen ingezet (respectievelijk € 380.000 en € 784.000). De vraag die voor ligt is of onze vaste formatie en daarbij behorende flexibele schil voldoende is om de komende jaren alle taken uit te voeren waarbij we ook rekening moeten houden met een nieuw ambitieus coalitieakkoord. In de Najaarsnota 2017 is reeds een structurele formatie-uitbreiding in verband met de toenemende regeldruk/controlerlast en de toenemende dynamiek aan de kant van de ruimtelijke- en gebiedsontwikkeling. Overige formatieve knelpunten worden de komende maanden geïnterpreteerd.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Structurele formatie		0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.3.2 Broedplaats Achterveld

Er zijn concrete plannen om het pand aan de Walter van Amersfoortstraat in Achterveld (locatie voormalige bibliotheek) te transformeren tot een maatschappelijke broedplaats. Op deze locatie zal lokale dagbesteding voor ouderen en begeleid

wonen voor een aantal jongeren worden georganiseerd. Stichting DAVA zal een coördinerende en beherende functie voor het gebouw en haar gebruikers gaan vervullen. Op basis van een uitgewerkte businesscase wordt verwacht dat een structureel bedrag van € 21.000 nodig is om het gebouw te kunnen exploiteren en beheren. In de businesscase wordt ook uitgegaan van een maatschappelijke opbrengst. Door deze lokale vorm van dagbesteding, de inzet op zelfredzaamheid van jongeren en de belangrijke bijdrage van vrijwilligers, zal dit kostenbesparend werken en duurdere zorg deels kunnen voorkomen.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Broedplaats Achterveld	-150	-16	-21	-21	-21	-21
Lagere zorgkosten Sociaal Domein		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.3.3 Energieakkoord

Het college heeft besloten het energieakkoord te vernieuwen. In 2018 worden ondersteuningsactiviteiten zoals het energieloket gecontinueerd. Het vernieuwde energieakkoord loopt van 2018-2022. Uit de indicatieve begroting blijkt dat de geprognostiseerde uitgaven structureel circa € 250.000 bedragen, waarvoor geen dekking aanwezig is in de begroting. Besluitvorming hierover is aan de nieuwe raad overgelaten (raadsvoorstel 1 februari 2018, L156440).

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Energieakkoord		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.3.4 Financiële draagkrachtvorming investeringen grote infrastructuurle werken

Vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen worden infrastructuurle werkzaamheden bekostigd. De reserve is voor een groot deel gevoed vanuit de opbrengsten vanuit gebiedsontwikkeling (o.a. grondexploitatie Tabaksteeg). Vanuit grondexploitaties worden geen grote afdrachten meer voorzien aan de reserve. Bij de uitvoering van infrastructuurle werkzaamheden worden doorgaans ook maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid en mobiliteit doorgevoerd. Om dit ook in de toekomst te kunnen blijven doen en er minder incidentele middelen beschikbaar komen dienen er structureel, extra middelen te worden vrijgemaakt binnen de gemeentelijke begroting. Hiervoor dient een nota bovenwijkse voorzieningen te worden opgesteld waarin financiële draagkrachtvorming voor de investeringen één van de onderdelen zal zijn.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Investeringsinfrastructuurle werken		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

4.3.5 Preventief beleid beperking zorgkosten Sociaal Domein

Er zijn, mede als gevolg van de jeugdagenda en de aanbevelingen van het NJI, een aantal projecten en pilots in voorbereiding die gericht zijn op preventie aan de voorkant van de zorg. Doel daarbij is dat met de voorgestelde investeringen in het voorliggend veld (de basis-infrastructuur), de meer duurdere vormen van zorg op termijn kunnen worden teruggebracht. We gaan voor deze investeringen uit van een periode van twee jaar. Onder dit totaalpakket vallen onder meer netwerkopbouw en ondersteuning van op elkaar betrokken (kwetsbare) gezinnen en opvoedondersteuning en coaching van ouders in of net voor een scheiding. opzetten lokaal geldloket en inhuur van praktijkondersteuners bij huisartsen. Het totale pakket aan voorgestelde maatregelen kost per saldo:

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Preventief beleid beperking zorgkosten SD		-132	-65	0	0	0

4.3.6 Huiskamer van Leusden en Samenlevingsontwikkelaar

De samenlevingsontwikkelaar en de coördinator Huiskamer van Leusden versterken de lokale keten en sociale netwerken en bevorderen de zelfredzaamheid en eigen kracht van de Leusdense inwoners. De functie van samenlevingsontwikkelaar is in de periode van september 2015 tot en met augustus 2017 uitgevoerd binnen de gemeente. Daarvoor zijn vanuit de reserve Sociaal Domein incidentele middelen beschikbaar gesteld. Wij willen wil beide functies continueren en buiten onze organisatie plaatsen. Voor 2018 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld waarmee beide functies ingebed konden worden bij Larikslaan2. De Huiskamer van Leusden willen wij structureel borgen. De Samenlevingsontwikkelaar willen wij voor een periode van twee jaar continueren.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Huiskamer van Leusden		0	-14	-14	-14	-14
Samenlevingsontwikkelaar		0	-59	-59	0	0

4.3.7 Uitvoeringskosten vervolgfases vertelmaatschappij

De informatie en bouwstenen voor het in 2018 door de raad vast te stellen beleidskader Sociaal Domein (vanaf 2019) worden vanuit de samenleving opgehaald door het interviewen en ophalen van ervaringen bij de cliënten. Participatief narratief onderzoek brengt de individuele ervaringen van (grote) groepen mensen bij elkaar om vervolgens op zoek te gaan naar rode draden, thema's en mogelijkheden voor verandering. Het onderzoek wordt opgepakt door een extern bureau waarvan de eerste fase a is uitgevoerd. Afspraken over de (kosten voor de) volgende fasen worden gemaakt.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Uitvoeringskosten vertelmaatschappij		p.m.	0	0	0	0

4.3.8 Innovatie contractmanagement inkoop

In het regionale aanbestedings- en inkoopproces Wmo en Jeugd en met name het bijbehorend contractmanagement richting de zorgaanbieders, is het de wens van de gemeente Leusden om hier meer direct op te sturen. Door hier extra inzet op te plegen, mogelijk met externe expertise, wordt het werken aan innovatie en afstemming met aanbieders versterkt, met daarbij ook aandacht voor de 'lokale kleur'. Voor deze inzet, die uiteindelijk tot kostenbesparing moet leiden, is financiële ruimte nodig voor de jaren 2018 en 2019.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Innovatie contractmanagement inkoop		p.m.	p.m.	0	0	0

4.3.9 VVE/ Peuteropvang

In de raad van 2 november 2017 zijn zowel voor de reguliere peuteropvang als voor de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) op basis van het voorkeursmodel de incidentele budgetten voor de jaren 2018 en 2019 beschikbaar gesteld. Voor de jaren vanaf 2020 wordt op basis van evaluatie bekeken wat aanvullend op de rijksbijdrage nodig is. Op basis van de huidige beschikbare middelen zou een voortzetting van het

peuteropvangbeleid een tekort van € 50.000 met zich meebrengen en voor VVE is dit € 54.000, nog afhankelijk van de beschikbare OAB-middelen.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Voortzetting incidenteel beleid peuteropvang en VVE		-	-	p.m.	p.m.	p.m.

4.3.10 Monitoren Parkeerdruk Burgemeester Buining park

In de raadsvergadering van 27 oktober 2016 heeft de raad het gewijzigde bestemmingsplan 2^e sporthal vastgesteld. Met deze besluitvorming heeft de raad een motie aangenomen. Middels de motie heeft de raad het college onder andere de opdracht gegeven om monitoring van parkeren voor het gehele Buiningpark te organiseren. Het 2^e halfjaar van 2017 hebben er tellingen plaatsgevonden. Het nieuwe sportcentrum wordt maart 2018 opgeleverd. Het monitoren van de parkeerdruk, met het in gebruik zijn van het nieuwe sportcentrum, is dan ook nog wenselijk. Hiervoor is een incidenteel bedrag van € 18.000 nodig.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Monitoren parkeerdruk B.B. park		-18	-	-	-	-

4.3.11 Vervangen houten bruggen door composiet

De afgelopen jaren zijn een aantal houten bruggen - op het geplande moment van vervanging - vervangen door bruggen van meer duurzaam composiet. Doorgaans vraagt aanleg van een composieten brug om een grotere investering welke zich terugverdient door een langere levensduur (grotendeels buiten de looptijd van de gemeentelijke meerjarenbegroting). Op basis van de eerste vervangingen blijkt dat de aanleg van een aantal composieten bruggen plaats heeft kunnen vinden binnen de budgetten voor de één-op-één vervanging van houten bruggen. Dit bleek mogelijk doordat er aanbestedingsvoordeel werd behaald bij de vervanging van bruggen. Dat toekomstige vervanging van houten bruggen door composiet ook binnen bestaande financiële kaders zal kunnen plaatsvinden is onzeker. Nadere studie zal hier meer duidelijkheid in moeten geven.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Vervangen houten bruggen door composiet		pm	pm	pm	pm	pm

4.3.12 Omgevingsvisie

Op 1 februari jl. heeft de gemeenteraad de omgevingsvisies voor het stedelijk en die voor het landelijk gebied vastgesteld. Deze visies geven op hoofdlijnen de samenhang aan tussen de ruimtelijke aspecten van verschillende beleidsterreinen. Het "vertalen" van de omgevingsvisie gebeurt in een omgevingsplan. Voor het landelijk gebied wordt dit al voorbereid.

Voor een aantal onderdelen is een verdiepingsslag of nadere politieke besluitvorming nodig voordat deze kunnen worden opgenomen in de omgevingsvisie. Dit wordt nog neergelegd in een uitvoeringsprogramma van de twee visies.

Dit programma is er nog niet. Daarnaast is de vraag of en richting waarin een aantal onderdelen worden opgepakt afhankelijk is van het te sluiten raadsakkoord. Zonder uitputtend te zijn wordt als voorbeeld genoemd de keuze voor een locatie of meerdere locaties voor de woningbouwopgave na 2025 en de grootschalige duurzaamheidsopgave in de vorm van zonnevelden en/of windmolens.

Voor deze en andere onderwerpen moeten nog nadere studies plaatsvinden.

Hiervoor moeten nog nader te bepalen extra budgetten en mogelijk ook middelen voor aanvullende capaciteit worden geraamd.

(bedragen x € 1.000)	Inv.	2018	2019	2020	2021	2022
Omgevingsvisie		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Samenvatting:

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Begrotingspositie geactualiseerd	-259	311	777	758	1.053
4.1.1 Langere huurperiode Waterschapshuis	-60	-	-	-	-
4.1.2 Reisdocumenten	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.1.3 Verkoop Hamersveldseweg	300	-	-	-	-
4.1.4 Stijging bouwkosten IKC Berkelwijk	-	-	-29	-29	-29
4.1.5 Terugverdieninvesteringen IKC Berkelwijk	-	-	-	-	-
4.1.6 Eigen bijdrage maatregel	-	-160	-160	-160	-160
4.1.7 Afrekening inventaris de Octopus	-50	-	-	-	-
4.1.8 Wetswijziging BTW sportaccommodaties	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.1.9 Uitvoeringskosten Sociale Dienst	50	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.1.10 Uitvoeringskosten Sociaal Domein	-	-100	-100	-100	-100
4.1.11 Invoering Omgevingswet	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.1.12 Uitvoeringskosten gemeentelijke belastingen	-7	-30	-30	-30	-7
4.1.13 Renovatie de Korf	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.1.14 Vervanging bruggen Valleikanaal	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.2.1 Exploitatie eet-werkcafé Huis van Leusden	-	-	-30	-30	-30
4.2.2 Bezuinigingsmaatregel "generaties verbonden"	-	-	-	-	-
4.2.3 Extra lokale inspanning enveloppegelden	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.2.4 Bijdrage RWA	-61	-82	-101	-118	-118
4.2.5 Uitvoering taken voormalig sportbedrijf	-80	-	-	-	-
4.2.6 Basiskaart Grootchalige Topografie	-50	-50	-50	-50	-50
4.3.1 Structurele formatie	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.2 Broedplaats Achterveld	-16	-21	-21	-21	-21
4.3.3 Energieakkoord	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.4 Financiële draagkracht vorming investeringen grote infrastructurele werken	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.5 Preventief beleid beperking zorgkosten Sociaal Domein	-132	-65	-	-	-
4.3.6 Huiskamer van Leusden en Samenlevingsontwikkelaar	-	-73	-73	-14	-14
4.3.7 Uitvoeringskosten vervolgfase vertelmaatschappij	p.m.	-	-	-	-
4.3.8 Innovatie contractmanagement inkoop	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.9 VVE/Peuteropvang	-	-	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.10 Monitoren parkeerdruk Burg. Buiningpark	-18	-	-	-	-
4.3.11 Vervangen houten bruggen door composiet	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4.3.12 Omgevingsvisie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Begrotingspositie inclusief risico's, wensen en ontwikkelingen	-383	-270	183	206	524

5. Vermogenspositie

De financiële situatie van Leusden wordt naast de structurele begrotingspositie ook bepaald door de vermogenspositie. Per 1 januari 2017 bedroeg het totaal aan reserves en voorzieningen € 57,8 miljoen.

De voorzieningen bedragen € 27,5 miljoen en zijn nodig voor toekomstige onderhoudswerkzaamheden aan de infrastructuur, verliesvoorzieningen voor grondexploitaties en pensioen- en wachtgeldverplichtingen.

De reserves bedragen € 30,3 miljoen en betreffen de bestemmingsreserves (€ 10,5 miljoen) voor bovenwijkse voorziening, onderwijshuisvesting, sociaal domein en dekkingsreserves voor kapitaallasten. Daarnaast hebben we algemene reserves voor de algemene dienst (€ 16,8 miljoen) en het grondbedrijf (€ 3 miljoen).

In het kader van deze MFV geven wij de raad inzicht en gaan wij in op de ontwikkeling van een aantal reserves.

5.1 Reserve bovenwijkse voorzieningen

De stand van de reserve bovenwijkse voorzieningen geven wij als volgt weer:

Stand 1-1-2017	€ 2,4 miljoen
Nog te storten bijdrage uit grondexploitaties	€ 2,1 miljoen
Nog te ontvangen subsidies	€ 2,9 miljoen
Bestedingsruimte	€ 7,4 miljoen
Lopende projectuitgaven	€ 5,6 miljoen
Restant bestedingsruimte	€ 1,8 miljoen

In de reserve resteert nog een bestedingsruimte van € 1,8 miljoen. Er is echter een aantal prioriteiten die om inzet van middelen vragen. Een daarvan is een integrale aanpak van de Randweg en haar zijwegen. Dit is noodzakelijk om de bereikbaarheid van de noordkant van Leusden te waarborgen. Andere projecten zijn de inpassing van IKC Berkelwijk, wensen vanuit het Fietsplan Leusden en mogelijke halteaanpassingen openbaar vervoer. Op dit moment schatten wij deze middeleninzet op ten minste € 2,7 miljoen. Dit betekent dat de reserve niet toereikend zal zijn. Wij verwijzen hierbij naar punt 4.3.4.

5.2 Algemene reserve; flexibel deel

De algemene reserve; flexibel deel is het vrij besteedbare deel van de algemene reserve. De reserve wordt gevoed door incidentele meevallers en positieve resultaten in de jaarrekening. De laatste actuele stand van de reserve hebben we gegeven in de Najaarsnota 2017. Nadien is er een aantal besluiten genomen waarbij de reserves is ingezet als dekking. De actuele stand is als volgt:

Stand Najaarsnota 2017	507.700
Correctie saldo ¹	25.000
Energieakkoord	-45.000
Vernieuwing markt	-20.800
Werkplekconcept	-32.600
Actuele stand MFV	434.300

¹ In het overzicht van de reserve flexibel deel in de Najaarsnota is een kostenpost van € 25.000 opgenomen voor herziening welstandsbeleid. Hiervoor is een reservering opgenomen in de algemene reserve met aangewezen bestemming. Deze komt dus niet ten laste van flexibel deel.

5.3 Algemene reserve; basisdeel

De algemene reserve; basisdeel vormt het weerstandsvermogen. Financiële risico's die de gemeente loopt moeten kunnen worden opgevangen door inzet van de algemene reserve. De noodzakelijk hoogte van de algemene reserve is afhankelijk van de inschatting van de risico's. De verhouding tussen de inschatting van de risicopositie (het benodigd weerstandsvermogen) en de algemene reserve (het beschikbare weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio. De weerstandsratio moet tussen de 0,8 en 1,2 liggen. Bij de Najaarsnota is de laatste stand gegeven. De ratio bedraagt op dit moment 0,77. Dit betekent dat het weerstandsvermogen moet worden aangevuld. Een verhoging naar de ondergrens van 0,8 betekent een incidentele aanvulling van € 102.000, een verhoging naar 1,0 betekent € 1.151.000. De algemene reserve grondbedrijf heeft echter een surplus (zie 5.4). In de Voorjaarsnota 2018 moet hierover een besluit worden genomen. Tevens wordt op dit moment gewerkt aan een actualisering van de notitie risicomangement. Daarin zullen we ook kijken naar de methode van de bepaling van het weerstandsvermogen.

5.4 Algemene reserve grondbedrijf

Voor het grondbedrijf hebben we een afzonderlijke reserve. Deze reserve vormt het weerstandsvermogen dat nodig is om risico's binnen de grondexploitaties op te vangen. Hierbij is het overigens wel zo dat voor specifieke risico's voorzieningen zijn gevormd. Voor de Biezenkamp, Groot Agteveld en de Buitenplaats zijn risicovoorzieningen gevormd tot een bedrag van € 10,3 miljoen. Daarnaast is er binnen de algemene reserve een bedrag van € 746.000 gelabeld als buffer voor geïdentificeerde risico's. Vervolgens resteert een bedrag van € 2,5 miljoen dat beschikbaar is als weerstandsvermogen. Rekening houdend met het benodigde weerstandsvermogen komt de weerstandsratio van het grondbedrijf uit op 1,36. Een verlaging naar een ratio van 1,0 betekent een verlaging met € 666.000. De stand van de algemene reserve van € 2,5 miljoen betreft de huidige stand. Indien we een inschatting maken van de winstverwachtingen, af te dragen Vpb-lasten en afdrachten aan het fonds bovenwijkse voorzieningen heeft de reserve per ultimo 2021 een saldo van € 3,5 miljoen.

5.5 Algemene reserve; aangewezen bestemming

De algemene reserve; aangewezen bestemming betreft een afgezonderd deel binnen de algemene reserve met voor bepaalde doeleinden gereserveerde middelen. Dat wil zeggen dat de raad heeft besloten (middels begrotingswijziging) om middelen te reserveren voor een toekomstig bestedingsdoel. Deze reserve voorkomt dat we voor al deze bestedingsdoelen afzonderlijke reserves moeten vormen. De stand van de reserve per ultimo 2017 bedraagt € 3,7 miljoen. De specificatie is als volgt:

Vernieuwingsinvesteringen Octopus	79.000
Fonds onderhoud sportinventaris	-27.700
BLS gelden	368.900
Beheer en onderhoud De Schammer	1.313.200
Actualiseren bestemmingsplannen	56.300
Egalisatie bouwleges	1.270.200
Uitvoering referentiescenario Octopus	58.000
Externe kostendragers	57.500
Poelen en hekken	84.600
Buurtsportcoaches (geoordeelde rijksmiddelen)	35.600
Nieuw beleid 2017 (overheveling naar 2018)	40.000

Uitvoeren duurzaamheidsagenda	19.000
Inkomsten Algemene uitkering tbv asielinstroom (over in 2016)	88.300
Middelen armoedebestrijding 2017	60.500
Reserveren verschil huurinkomsten en kosten terugverdien	120.600
Atlas en Atria	
Overige	<u>32.600</u>
TOTAAL	3.656.600

5.6 Algemene reserve; toevoeging exploitatie

Onderdeel van de algemene reserve is de reserve toevoeging exploitatie. De reserve heeft geen bestedingsdoel. De reserve genereert renteopbrengsten (maakt onderdeel uit van het belegd vermogen) die een structurele opbrengst vormen. Aanwending van deze reserve is dus alleen mogelijk indien de dan wegvallende renteopbrengsten op een andere wijze worden gedekt. Op dit moment is de renteopbrengst erg laag. In de begroting houden we meerjarig rekening met een rendement van 1%. Feitelijk is het rendement op dit moment nagenoeg nihil. De hoogte van de reserve bedraagt op dit moment € 5,4 miljoen.